

Handreiking Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM) buiten het ziekenhuis

Bijlage: sectorspecifieke voorbeelden

Verpleeghuiszorg, geestelijke gezondheidszorg, gehandicaptenzorg, wijkverpleging, jeugdgezondheidszorg

VERPLEEGHUISZORG

Doelgroep en context

Bewoners in het verpleeghuis zijn erg kwetsbaar. Ze hebben bijna allemaal gedeeltelijke of volledige ondersteuning nodig bij de persoonlijke verzorging. Daarnaast kampt een deel van de bewoners met cognitieve stoornissen. Zij zijn daardoor minder goed te instrueren voor handhygiëne en kunnen eerder onvoorspelbaar en onverwacht gedrag vertonen.

Multidisciplinaire afweging

Gezien de specifieke doelgroep wordt er belang gehecht aan een zoveel mogelijke eenduidige inschatting voor het gebruik van PBM, zodat er door het personeel op de afdeling zoveel mogelijk op één manier wordt gewerkt. Om dit te bereiken moet het gebruik van PBM multidisciplinair besproken en besloten worden.

Voorbeeld professionele afweging over gebruik van PBM

Meneer Kampen van 89 jaar heeft dementie. Hij heeft veel ondersteuning nodig bij persoonlijke verzorging en begrijpt niet goed wat er van hem wordt verwacht bij handhygiëne. Daarnaast laat meneer Kampen aanhankelijk gedrag zien.

Je bent bij meneer Kampen om zijn tanden te poetsen.

Welke overwegingen maak je?

Beoordeel gezondheidssituatie: Meneer Kampen wordt niet verdacht van Corona. (geen risico)

Beoordeel of zorg veilig verleend kan worden in deze context: Je hebt de faciliteiten om goede handhygiëne toe te passen, maar je ziet bij

binnenkomst dat meneer Kampen zichtbaar vuile handen heeft. Wanneer meneer Kampen je ziet binnenkomen, verwelkomt hij je met open armen. (risico aanwezig)

Beoordeel het besmettingsrisico van de zorgverleningsactiviteit: Je gaat meneer Kampen ondersteunen bij tandenpoetsen. Dit is een handeling vlakbij en de handeling kan mogelijk hoesten opwekken als meneer Kampen zich verslikt. (risico aanwezig)

Op basis van jouw professionele oordeel kom je tot de conclusie dat deze specifieke situatie een risico is en je bespreekt in jouw team om in deze situatie wel PBM te gebruiken.

GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Doelgroep en context

De geestelijke gezondheidszorg (GGZ) kenmerkt zich door mensen van alle leeftijden met ontwikkelingsproblemen, psychische en psychiatrische problemen, al dan niet gepaard gaande met systeemproblemen, zoals hechtingsproblemen, stress en trauma, depressie en andere stemmingsklachten, ADHD, autismespectrumstoornissen, dwangstoornissen, angststoornissen, eetstoornissen, gedragsproblemen en persoonlijkheidsstoornissen. De GGZ is in te delen in drie domeinen: de extramurale GGZ, de GGZ in het ziekenhuis (PAAZ en PUK), en de intramurale GGZ. Aangezien deze handreiking geldt voor de situaties buiten het ziekenhuis, werken we in het volgende voorbeeld een situatie uit voor de [extramurale GGZ](#)¹.

Voorbeeld professionele afweging over gebruik van PBM

Jochen woont zelfstandig. Hij heeft gedragsproblemen en stemmingsklachten en angsten en wordt daarvoor ambulantly behandeld. Als hulpverlener heb je de afgelopen weken de behandeling gedaan via beeldbellen, maar aangezien Jochen wat extremer gedrag laat zien vind je het nodig om een behandelsessie bij hem thuis te doen, zodat je de complete situatie in kan schatten. Je gaat naar hem toe.

¹ Zie voor een verdere toelichting over de domeinen de GGZ in het ziekenhuis (PAAZ en PUK), en de intramurale GGZ de 'Richtlijn GGZ en Corona'

Welke overwegingen maak je?

Beoordeel gezondheidssituatie: Jochen vertoonde de afgelopen keren dat je hem hebt gezien via beeldbellen geen typische klachten. Zijn gedrag is de laatste tijd extremer maar je hebt op voorhand geen gegronde reden om aan te nemen dat hij nu besmet is met corona. (geen risico)

Beoordeel of zorg veilig verleend kan worden in deze context: Als je bij Jochen in zijn huis komt, zie je een redelijk vervuilde omgeving. Overal liggen blikjes, asbak vol sigaretten, er ligt was op de grond, de spoelbak ligt vol vuile vaat en er hangt een zichtbaar vuile handdoek. Daarnaast merk je dat Jochen flink aan het snotteren is. Dit heeft hij sinds gisteren, vertelt hij. Je hebt niet goed de mogelijkheid om je handen te wassen. En je schat in dat Jochen dat niet regelmatig doet. Je hebt net de klink van de voordeur en de tussendeur vastgepakt en je merkt bij jezelf dat je er geen fris gevoel bij krijgt. (risico aanwezig)

Beoordeel het besmettingsrisico van de zorgverleningsactiviteit: Je bent bij Jochen voor een vervolgbehandelsessie. Je besluit om met hem aan de keukentafel te gaan zitten, waardoor er afstand tussen jullie is. (geen risico)

Op basis van jouw professionele oordeel handel je als volgt: je wast je handen zo goed als het kan. Je hebt een flesje handenalkohol bij je en dat gebruik je ook. Je besluit om niks te drinken aan te nemen. Na de behandelsessie loop je naar buiten zonder de deuren/deurklinken aan te raken en eenmaal buiten gebruik je nog een keer handenalkohol. In deze specifieke situatie pas je dus maatregelen toe, maar je gebruikt **geen** PBM.

GEHANDICAPTENZORG

Doelgroep en context

De verstandelijk gehandicaptenzorg kenmerkt zich door een grote variatie aan cliënten. Cliënten die gedragsproblemen hebben, je aanvliegen voor een innige en langdurige knuffel, fysiek gewelddadig gedrag, spugen, overmatig speekselvloed en met handen in de mond daarna verschillende zaken

aanraken. Je komt ook cliënten tegen waar je goed mee kunt overleggen of waar je aan kunt uitleggen waarom 1,5 meter nu nodig is. Sommige cliënten reageren op de PBM, anderen niet. Inschattingen worden zo veel mogelijk gemaakt door een medisch/verpleegkundig geschoolde zorgprofessional of in samenwerking met een medisch/verpleegkundig geschoolde. Klinisch redeneren is een voorwaarde om onderstaande overwegingen te maken. Tevens zijn de zorgmedewerkers/ begeleiders meestal niet verpleegkundig/medisch (maar agogisch) opgeleid.

Multidisciplinaire afweging en eindverantwoordelijkheid

De woonvormen in de gehandicaptenzorg bestaan veelal uit groepswooningen, gezamenlijke situaties. Gezien de specifieke doelgroep van cliënten en medewerkers wordt er belang gehecht aan een zoveel mogelijk eenduidige inschatting voor het gebruik van PBM, zodat er door de medewerker op de afdeling zoveel mogelijk op één manier gewerkt wordt. Om dit te bereiken moet het gebruik multidisciplinair besproken en besloten worden.

Voorbeeld professionele afweging over gebruik van PBM

Pieter (23) woont in een begeleide woonvoorziening. Pieter is ontzettend blij wanneer hij zijn begeleider ziet. Hij geeft graag knuffels en kan geen afstand houden van de begeleiders. Ook hoesten of niezen in de elleboog kan hij niet.

Pieter krijgt onverwachts en regelmatig epileptische aanvallen (met name in de nacht). Je bent nacht zorgmedewerker en valt die nacht in bij de woning van Pieter. Je hoort iets bij Pieter en je wil snel naar hem toe.

Welke overwegingen maak je?

Beoordeel gezondheidssituatie: Dit kun je op dit moment moeilijk beoordelen, omdat je Pieter niet hebt gezien. Er zijn in de overdracht geen klachten gemeld. Je weet niet zeker of iemand in de omgeving van Pieter klachten heeft. (risico lastig in te schatten)

Beoordeel of zorg veilig verleend kan worden in deze context: Pieter begrijpt niet helemaal dat je voldoende afstand moet houden. Je moet snel handelen want het is mogelijk dat hij een epileptische aanval heeft. Daarnaast is Pieter lastig om te instrueren (risico onvoorspelbaar)

Beoordeel het besmettingsrisico van de zorgverleningsactiviteit: Met een epileptische aanval en het toedienen van medicatie in mond of neus is de kans aanwezig op kwijlen/ spatten (risico aanwezig)
Op basis van jouw professionele oordeel (te weinig informatie, snel handelen en een risico op spatten) kom je tot de conclusie dat deze situatie een risico kan zijn. Je gebruikt **wel** PBM en je vertelt Pieter waarom je dit doet.

WIJKVERPLEGING

Doelgroep en context

De doelgroep van de sector wijkverpleging is heel divers. Het gaat om cliënten van alle leeftijden die (nog) thuis wonen. Zij krijgen ondersteuning van wijkverpleging voor bijvoorbeeld een beperking of lichamelijke en/of psychische problemen. De doelgroep is breed en er is geen leeftijdsgrens; je kunt te maken krijgen met kinderen, jongeren, ouderen en mensen in de laatste levensfase.

Voorbeeld professionele afweging over gebruik van PBM

Mevrouw Jansen is een vrouw van 79 jaar die zelfstandig thuis woont. Zij heeft wat lichamelijke beperkingen maar kan zich nog goed zelfstandig redden. De wijkverpleegkundige ondersteunt haar bij de ADL (één keer per week douchen).

Welke overwegingen maak je?

Beoordeel gezondheidssituatie: Je kent Mevrouw Jansen goed en komt al maanden bij haar over de vloer. Mevrouw Jansen is een positief ingestelde dame. Vorige week toen je bij haar was, waren er geen bijzonderheden. Dit keer, echter, geeft mevrouw Jansen aan dat ze gisteravond "niet lekker" is geworden. Ze kan zelf niet goed duiden wat er speelt, maar ze voelt zich niet lekker. Jij merkt bij mevrouw Jansen dat er geen typische klachten op de voorgrond spelen, maar je vertrouwt het ook niet helemaal. (risico lastig te voorspellen)

Beoordeel of zorg veilig verleend kan worden in deze context: Mevrouw Jansen begrijpt wat corona inhoudt en je oordeelt dat zij handhygiëne goed toepast. (geen risico)

Beoordeel het besmettingsrisico van de zorgverleningsactiviteit: Je gaat mevrouw Jansen helpen bij het douchen. Hierbij ben je in totaal ongeveer een uur dicht bij haar in de buurt. Mevrouw Jansen kucht niet en niest niet, en je schat in dat het risico tijdens het douchen hierop minimaal is. (geen risico)

Afgezien van het niet lekker voelen van mevrouw Jansen heb je geen aanwijzingen voor een risicovolle situatie. Op basis van jouw professionele oordeel kom je tot de conclusie dat er in deze specifieke situatie geen risico is en je gebruikt **geen** PBM. Na overleg met mevrouw Jansen besluit je voor de zekerheid de huisarts te bellen over de situatie van mevrouw Jansen. Hij zegt toe vandaag nog bij mevrouw Jansen langs te komen.

JEUGDGEZONDHEIDSZORG

Doelgroep en context

De jeugdgezondheidszorg is erg divers. Zorg en ondersteuning van ouders en jonge kinderen vindt bijvoorbeeld plaats op het consultatiebureau of tijdens huisbezoeken bij ouders. De jeugdverpleegkundige ziet een grote diversiteit aan gezinnen en ouders, waarbij de zorg en begeleiding voor het kind veelal via de ouders verloopt.

Voorbeeld professionele afweging over gebruik van PBM

Isabelle (21) is voor het eerst moeder geworden van haar dochter Kim. Isabelle woont nog bij haar ouders thuis, waar ze door haar eigen ouders wordt geholpen in de zorg voor Kim. Isabelle woont thuis met haar twee jongere broertjes van 11 en 13. Kim is inmiddels 14 maanden oud en moet voor de kinkhoestvaccinatie naar het consultatiebureau.

Welke overwegingen maak je?

Beoordeel gezondheidssituatie: Kim is een gezond kind, al heeft ze wel geregeld last van een loopneus. Isabelle en Kim wonen in een groot gezin, waarbij inmiddels veel andere kinderen over de vloer komen. De jeugdverpleegkundige heeft geen goed beeld van wat er in de thuissituatie afspeelt (risico aanwezig).

Beoordeel of zorg veilig verleend kan worden in deze context: Kim is een onrustig meisje dat de vaccinatie erg spannend vindt. Inmiddels heeft Kim al behoorlijk wat kracht in de armen en benen, waardoor ze zich stevig kan verzetten. Isabelle vindt het zelf ook spannend en wil daarom dichtbij haar dochter blijven en haar vasthouden. Daarnaast is Kim lastig te instrueren en bestaat er een risico op een schrikreflex van moeder wanneer de vaccinatie wordt toegediend (risico onvoorspelbaar).

Beoordeel het besmettingsrisico van de zorgverleningsactiviteit: Een vaccinatie is een korte handeling waarbij je in principe niet langdurig in het gezicht bij het kind of ouder komt. De jeugdverpleegkundige en Isabelle moeten Kim echter in de houdgreep nemen om de vaccinatie toe te kunnen dienen (risico aanwezig).

Op basis van jouw professionele oordeel kom je tot de conclusie dat in deze specifieke situatie een besmettingsrisico bestaat en gebruik je PBM.